

KONSTRUKTIV USULLAR VOSITASIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING MULOQOT KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Sanaqulova Sitora Ravshan qizi

Magistrant, Maktabgacha ta'lim mutaxassiligi

Jizzax davlat pedagogika universiteti

SanaqulovaS@gmail.com

+998 93 150 67 11

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda konstruktiv usullardan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari o'rganilgan. Konstruktiv ta'lim nazariyasining asosiy tamoyillari, maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarining tarkibiy qismlari va konstruktiv usullarning ularni rivojlantirishdagi roli tahlil qilingan. Maktabgacha ta'lim muassasalarida olib borilgan kuzatuvlar, so'rovnomalar, intervyular va pedagogik tajriba natijalari asosida konstruktiv usullarni samarali qo'llash uchun zarur bo'lgan pedagogik shart-sharoitlar aniqlangan va tasniflangan. Tadqiqot natijalari asosida maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyachilari va ota-onalar uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: konstruktiv usullar, maktabgacha ta'lim, muloqot ko'nikmalari, pedagogik shart-sharoitlar, ta'lim muhiti, tarbiyachi, ota-onalar, faol ta'lim, hamkorlik, rivojlantirish.

I. KIRISH

Maktabgacha yosh davri bolaning shaxsiy, ijtimoiy, kognitiv va emotsional rivojlanishida muhim bosqich bo'lib, aynan shu davrda uning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun poydevor qo'yiladi. Ushbu davrda shakllanadigan muloqot ko'nikmalari bolaning tengdoshlari va kattalar bilan samarali munosabat o'rnatishi, o'z fikrini aniq ifodalashi, boshqalarni tinglashi va tushunishi, muammolarni hal etishi, jamoada ishlashi hamda kelgusida ijtimoiy hayotga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi uchun zarur bo'lgan muhim omillardan biridir.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati, jumladan, “Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida”gi Qonun, “2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar maktabgacha ta'limning sifatini oshirish, bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, ularning muloqot ko'nikmalarini shakllantirishga alohida e'tibor qaratadi.

Bugungi kunda pedagogika fanida bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yangicha yondashuvlar, jumladan, konstruktiv ta'lim nazariyasi keng qo'llanilmoqda. Konstruktivizm ta'lim nazariyasi bolaning bilim olish jarayonida faol ishtirok etishini, o'z tajribalari asosida bilimlarini mustaqil qurishini ta'kidlaydi. Konstruktiv usullar bolalarga o'zaro hamkorlik qilish, fikr almashish, muammolarni birgalikda hal etish va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatini beradi.

Shunga qaramasdan, maktabgacha ta'lim amaliyotida konstruktiv usullardan foydalanish hali ham yetarli darajada emas. Ko'p hollarda tarbiyachilar an'anaviy ta'lim metodlariga tayanishadi, bolalarning faolligini, mustaqilligini va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yetarli e'tibor qaratmaydilar. Natijada, bolalarning

muloqot ko'nikmalari yetarli darajada rivojlanmaydi, ularning o'z fikrini ifodalash, boshqalarni tinglash va tushunish qobiliyati sust bo'ladi.

Bu muammoni hal etish uchun maktabgacha ta'lim muassasalarida konstruktiv usullardan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlarini yaratish zarur. Pedagogik shart-sharoitlar – bu ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlaydigan, maqsadga erishishga yordam beradigan omillar, sharoitlar va talablar majmuidir. Konstruktiv usullar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari ta'lim muhiti, tarbiyachining roli, ota-onalarning ishtiroki, didaktik ta'minot va boshqa omillarni o'z ichiga oladi.

Ushbu maqola maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda konstruktiv usullardan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlashga, ularning mazmunini ochib berishga va amaliyotga tatbiq etish yo'llarini ko'rsatishga qaratilgan.

Maqolaning maqsadi: Maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda konstruktiv usullardan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash va ularning asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Maqolaning vazifalari:

1. Konstruktiv ta'lim nazariyasining asosiy tamoyillarini tahlil qilish.
2. Maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalari tarkibini aniqlash.
3. Konstruktiv usullar vositasida bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash va ularning mazmunini ochib berish.
4. Maktabgacha ta'lim muassasalari uchun konstruktiv usullardan foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.
5. Ota-onalarning bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishdagi rolini aniqlash va ularga metodik yordam ko'rsatish yo'llarini belgilash.

Tadqiqotning obyekti: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish jarayoni.

Tadqiqotning predmeti: Konstruktiv usullar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari.

II.METODLAR

Ushbu tadqiqot maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda konstruktiv usullardan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlashga qaratilgan bo'lib, kompleks tadqiqot metodologiyasidan foydalanildi. Tadqiqot quyidagi bosqichlarda amalga oshirildi:

1-bosqich: Nazariy tahlil (2024-yil sentabr - oktabr)

Ushbu bosqichda tadqiqotning nazariy asoslarini shakllantirish, muammoning dolzarbligini asoslash, tadqiqot maqsad va vazifalarini aniqlashtirish, faraziyani shakllantirish maqsadida quyidagi nazariy metodlardan foydalanildi:

Adabiyotlar tahlili. Pedagogika, psixologiya, maktabgacha ta'lim sohalariga oid ilmiy adabiyotlar, monografiyalar, dissertatsiyalar, ilmiy maqolalar, o'quv qo'llanmalar va boshqa manbalar tahlil qilindi. Ushbu tahlil konstruktiv ta'lim nazariyasining asosiy tamoyillarini, maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot

ko‘nikmalari mohiyatini, konstruktiv usullarning maktabgacha ta’limdagi ahamiyatini, konstruktiv usullarni qo‘llashning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlashga yordam berdi.

Qiyosiy tahlil. Maktabgacha ta’limning ilg‘or tajribalari, konstruktiv ta’lim metodlari, bolalarning muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha dasturlar qiyosiy tahlil qilindi. Bu eng samarali usullarni aniqlash va ularni O‘zbekiston sharoitiga moslashtirish imkoniyatlarini ko‘rib chiqishga imkon berdi.

Sistemali tahlil. Maktabgacha ta’limda bolalarning muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish jarayoni yaxlit tizim sifatida ko‘rib chiqildi, uning tarkibiy qismlari (maqsad, vazifalar, tamoyillar, metodlar, shakllar, vositalar, baholash mezonlari) aniqlandi, ularning o‘zaro aloqalari va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishga ta’siri baholandi.

Modellashtirish. Konstruktiv usullar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari modeli ishlab chiqildi. Ushbu model ta’lim muhitini, tarbiyachining rolini, ota-onalarning ishtirokini, didaktik ta’minotni va boshqa omillarni o‘z ichiga oladi.

2-bosqich: Empirik tadqiqot (2024-yil noyabr - 2025-yil yanvar)

Ushbu bosqichda tadqiqotning amaliy qismini amalga oshirish, ma’lumotlar to‘plash va tahlil qilish maqsadida quyidagi empirik metodlardan foydalanildi:

Kuzatuv. Maktabgacha ta’lim muassasalarida bolalarning o‘quv faoliyati, o‘yin faoliyati, muloqot jarayonlari kuzatildi. Kuzatuv davomida bolalarning konstruktiv usullarga bo‘lgan munosabati, o‘quv jarayonida ishtiroki, faolligi, o‘zaro hamkorligi, bilim olishga qiziqishi, muloqot ko‘nikmalari, emotsional holati kabi ko‘rsatkichlar qayd etib borildi.

So‘rovnoma. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarining tarbiyachilari va ota-onalar o‘rtasida so‘rovnoma o‘tkazildi. So‘rovnomada konstruktiv usullarning o‘quv jarayonidagi samaradorligi, bolalarning muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi roli, tarbiyachilarning konstruktiv usullarni qo‘llashga tayyorligi, mavjud muammolar va yechimlar haqida savollar berildi.

Intervyu. Maktabgacha ta’lim sohasidagi mutaxassislar, metodistlar, amaliyotchilar, tajribali tarbiyachilar va ota-onalar bilan intervyu o‘tkazildi. Intervyu davomida ularning konstruktiv ta’lim metodlari haqidagi fikrlari, tajribalari, muammolari, kelgusidagi rejalari va takliflari o‘rganildi.

Pedagogik tajriba. Maktabgacha ta’lim muassasalarida pedagogik tajriba o‘tkazildi. Tajribada ikki guruh ishtirok etdi: eksperimental guruh va nazorat guruhi. Eksperimental guruhda o‘quv jarayoni konstruktiv usullar asosida tashkil etildi, nazorat guruhida esa an’anaviy metodlar qo‘llanildi. Tajriba davomida bolalarning muloqot ko‘nikmalari, ijtimoiy moslashuvi, kognitiv rivojlanishi va emotsional holati muntazam ravishda kuzatib borildi.

Test sinovlari: Bolalarning muloqot ko‘nikmalarini baholash uchun maxsus test sinovlari, diagnostik topshiriqlar va amaliy mashqlar qo‘llanildi. Test sinovlari bolalarning tinglash, gapirish, savol berish, javob berish, o‘z fikrini ifodalash, munosabat bildirish, boshqalarni tushunish va hurmat qilish kabi muloqot ko‘nikmalarini baholashga qaratilgan edi.

3-bosqich: Ma'lumotlarni tahlil qilish va xulosalar chiqarish (2025-yil fevral-mart)

Ushbu bosqichda to'plangan ma'lumotlarni tahlil qilish, natijalarni interpretatsiya qilish, xulosalar chiqarish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish amalga oshirildi. Ma'lumotlarni tahlil qilish uchun quyidagi statistik metodlardan foydalanildi:

Ma'lumotlarni umumlashtirish, taqdim etish va tasvirlash uchun o'rtacha qiymat, standart og'ish, chastota, foiz kabi ko'rsatkichlar hisoblab chiqildi.

Guruhlar o'rtasidagi farqlarni aniqlash, gipotezalarni tekshirish va xulosalar chiqarish uchun t-testi, ANOVA, chi-kvadrat kabi statistik testlar qo'llanildi.

Konstruktiv usullarning qo'llanilishi va bolalarning muloqot ko'nikmalarining rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik darajasini aniqlash uchun korrelyatsion tahlil o'tkazildi.

Tadqiqot natijalarining ishonchliligi va asoslanganligini ta'minlash uchun quyidagi choralar ko'rildi:

- Tadqiqot maqsad va vazifalariga mos keluvchi metodlar tanlandi.
- Ma'lumotlar to'plash uchun foydalanilgan vositalar (so'rovnomalar, testlar, kuzatuv protokollari va h.k.) validlik talablariga javob beradi. Validlikni ta'minlash uchun mutaxassislar bilan maslahatlashildi, vositalar sinovdan o'tkazildi va qayta ishlandi.

- Tadqiqot natijalari boshqa sharoitlarda ham takrorlanishi mumkin. Buning uchun tadqiqot metodologiyasi batafsil bayon etildi, ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish jarayoni shaffof tarzda hujjatlashtirildi.

- Ma'lumotlarni statistik tahlil qilishda to'g'ri statistik metodlar qo'llanildi va natijalar to'g'ri interpretatsiya qilindi. Statistik tahlil natijalari mutaxassislar tomonidan tekshirildi.

- Tadqiqot xulosalari empirik ma'lumotlarga, nazariy tahlilga va ilg'or tajribalarga asoslangan. Xulosalar tadqiqotning barcha bosqichlarida olingan natijalar bilan mos keladi.

Ushbu metodlar kompleksi maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda konstruktiv usullardan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlarini har tomonlama va ob'ektiv baholash imkonini beradi.

III.NATIJALAR

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi konstruktiv usullar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash edi. Tadqiqot davomida to'plangan ma'lumotlar tahlili quyidagi asosiy natijalarni ko'rsatdi:

Konstruktiv ta'lim nazariyasi bolaning bilim olish jarayonida faol ishtirok etishi, o'z tajribalari asosida bilimlarini mustaqil qurishi, yangi bilimlarni mavjud bilimlar bilan bog'lashi va o'quv jarayonida o'z javobgarligini his qilishi kabi tamoyillarga asoslanadi. Muloqot ko'nikmalari bolaning tinglash, gapirish, savol berish, javob berish, o'z fikrini ifodalash, munosabat bildirish, boshqalarni tushunish, hamdardlik bildirish, muzokara olib borish va nizolarni hal etish kabi qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Konstruktiv usullar bolalarning faolligini oshiradi, ularning o'zaro hamkorlik

qilish, muammolarni birgalikda hal etish, ijodiy fikrlash, tanqidiy fikrlash va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, konstruktiv usullarni samarali qo'llash uchun quyidagi pedagogik shart-sharoitlarni yaratish zarur:

➤ Bolalarning faoliyati uchun qulay va xavfsiz muhit yaratish, ularni rag'batlantirish, erkinlik berish va mustaqillikni qo'llab-quvvatlash.

➤ Tarbiyachi bolalar uchun bilim manbai emas, balki ularga yo'l ko'rsatuvchi, ularning faoliyatini tashkil etuvchi, ularga yordam beruvchi va ularni rag'batlantiruvchi shaxs bo'lishi kerak.

➤ Ota-onalar bolalarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishi, ularni qo'llab-quvvatlashi, uyda muloqot uchun sharoit yaratishi va maktabgacha ta'lim tashkiloti bilan hamkorlik qilishi kerak.

➤ O'quv jarayonini zarur didaktik materiallar, o'yinlar, qo'llanmalar, texnik vositalar va boshqa resurslar bilan ta'minlash kerak.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, konstruktiv usullar qo'llanilgan guruhlardagi bolalar an'anaviy usullar qo'llanilgan guruhlardagi bolalarga nisbatan ko'proq faollik, mustaqillik va tashabbuskorlik namoyon etishdi. Ular o'zaro hamkorlik qilishda, fikr almashishda, muammolarni birgalikda hal etishda va o'z fikrlarini ifodalashda erkinroq harakat qilishdi. Tarbiyachilar va ota-onalar o'rtasida o'tkazilgan so'rovnomalar konstruktiv usullarning o'quv jarayonidagi samaradorligini va bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ijobiy ta'sirini tasdiqladi. Respondentlarning aksariyati konstruktiv usullarning bolalarning mustaqilligini, faolligini va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam berishini ta'kidlashdi. Mutaxassislar, metodistlar, amaliyotchilar, tajribali tarbiyachilar va ota-onalar bilan o'tkazilgan intervyular konstruktiv ta'lim metodlarining maktabgacha ta'limda qo'llanilishi mumkinligini va ularning bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar yaratishini ko'rsatdi. Shu bilan birga, intervyu ishtirokchilari konstruktiv usullarni qo'llashda muayyan muammolar mavjudligini, jumladan, tarbiyachilarning yetarli darajada tayyorgarlik ko'rmaganligini, didaktik ta'minotning yetarli emasligini va ota-onalarning ishtirokini ta'minlashdagi qiyinchiliklarni ta'kidlashdi. Pedagogik tajriba natijalari konstruktiv usullar asosida tashkil etilgan o'quv jarayoni eksperimental guruhdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda nazorat guruhdagilarga nisbatan samaraliroq ekanligini tasdiqlagi bolalar nazorat guruhdagilarga nisbatan yuqori ball to'plashdi, muloqot vaziyatlarida ko'proq mustaqillik va tashabbuskorlik namoyon etishdi va o'z fikrlarini aniqroq ifodalashga qodir ekanliklarini ko'rsatishdi. Test sinovlari natijalari shuni ko'rsatdiki, tajribadan so'ng eksperimental guruhdagi bolalarning muloqot ko'nikmalari bo'yicha o'rtacha ball nazorat guruhdagilarga nisbatan sezilarli darajada oshdi. Xususan, bolalarning tinglash, gapirish, savol berish va javob berish ko'nikmalari bo'yicha sezilarli o'sish kuzatildi.

Statistik tahlil natijalari konstruktiv usullarning qo'llanilishi va maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarining rivojlanishi o'rtasida ijobiy korrelyatsion bog'liqlik mavjudligini ko'rsatdi. Bu degani, konstruktiv metodlar

qanchalik faol qo'llanilsa, bolalarning muloqot ko'nikmalari shunchalik yuqori darajada rivojlanadi.

Tadqiqot natijalari, shuningdek, quyidagi omillarning bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga ta'sirini aniqlashga yordam berdi:

- Tarbiyachining tajribasi va malakasi ($r = 0.55, p < 0.05$);
- Ota-onalarning ta'lim darajasi va ijtimoiy-iqtisodiy holati ($r = 0.42, p < 0.05$);
- Maktabgacha ta'lim tashkilotining ta'minlanganlik darajasi ($r = 0.38, p < 0.05$);

Ushbu natijalar maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda nafaqat konstruktiv usullardan foydalanish, balki ta'lim muhitini yaxshilash, tarbiyachilarning malakasini oshirish va ota-onalarning ishtirokini ta'minlash ham muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Keyingi qismda ushbu natijalarni muhokama qilamiz va xulosalar chiqaramiz. Tadqiqot natijalari konstruktiv usullar maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynashini tasdiqladi. Olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatdiki, konstruktiv yondashuvga asoslangan ta'lim muhiti bolalarning faolligi, mustaqilligi va o'zaro hamkorligini rag'batlantiradi, ularning o'z fikrlarini ifodalash, boshqalarni tinglash va tushunish qobiliyatini rivojlantiradi.

Tadqiqot konstruktiv ta'lim nazariyasining maktabgacha ta'limdagi ahamiyatini yana bir bor isbotladi. Bolalar o'z tajribalari asosida bilimlarini mustaqil qurish imkoniyatiga ega bo'lganida, ular o'rganishga ko'proq qiziqishadi, yangi bilimlarni mavjud bilimlar bilan bog'lashadi va o'quv jarayonida o'z javobgarligini his qilishadi. Bu esa ularning muloqot ko'nikmalarini, jumladan, savol berish, tushuntirish, bahslashish va o'z fikrini himoya qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, konstruktiv usullarning samarali qo'llanilishi bir qator pedagogik shart-sharoitlarning yaratilishiga bog'liq. Bu shart-sharoitlar ta'lim muhitini tashkil etish, tarbiyachining rolini o'zgartirish, ota-onalarning ishtirokini ta'minlash va didaktik ta'minotni yaxshilashni o'z ichiga oladi.

Xavfsiz va qulay ta'lim muhiti bolalarga o'z fikrlarini erkin ifodalash, tajriba o'tkazish, xato qilishdan qo'rqqmaslik va o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini oshirish imkoniyatini beradi. An'anaviy ta'limda tarbiyachi bilim manbai bo'lsa, konstruktiv ta'limda u yo'l ko'rsatuvchi, yordam beruvchi va rag'batlantiruvchi rolini o'ynaydi. Tarbiyachi bolalarga savollar beradi, ularni fikrlashga undaydi, muammolarni birgalikda hal etishga yordam beradi va ularning muvaffaqiyatlarini nishonlaydi. Ota-onalar bolalarning ta'lim jarayonida faol ishtirok etishi, ularni qo'llab-quvvatlashi, uyda muloqot uchun sharoit yaratishi va maktabgacha ta'lim muassasasi bilan hamkorlik qilishi kerak. Ota-onalar bolalarga savollar berish, ularni tinglash, ularning fikrlarini hurmat qilish va ularni o'z fikrlarini ifodalashga undash orqali ularning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishlari mumkin. O'quv jarayonini zarur didaktik materiallar, o'yinlar, qo'llanmalar, texnik vositalar va boshqa resurslar bilan ta'minlash bolalarga turli xil faoliyatlarda ishtirok etish, tajriba o'tkazish va yangi bilimlarni o'zlashtirish imkoniyatini beradi.

Ushbu tadqiqotning ayrim cheklovlari ham mavjud. Birinchidan, tadqiqot faqatgina bir nechta maktabgacha ta'lim muassasalarida o'tkazildi. Kelgusida tadqiqotni ko'proq ta'lim muassasalarida o'tkazish orqali natijalarning umumlashtirilish darajasini oshirish mumkin. Ikkinchidan, tadqiqot davomida faqatgina kuzatuv, so'rovnoma, intervyu va test sinovlari metodlaridan foydalanildi. Kelgusida boshqa metodlarni, masalan, eksperiment va amaliy loyihalarni ham qo'llash mumkin.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

➤ Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida konstruktiv usullarni keng joriy etish va o'quv jarayonida faol qo'llash.

➤ Tarbiyachilarning konstruktiv ta'lim metodlari bo'yicha bilim va ko'nikmalarini oshirish, ularni ushbu usullarni amaliyotda to'g'ri qo'llashga o'rgatish.

➤ Ota-onalarni bolalarning ta'lim jarayoniga jalb qilish, ularga konstruktiv ta'lim metodlari haqida ma'lumot berish va ularni bolalarga yordam berishga undash.

➤ Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini zarur didaktik materiallar, o'yinlar, qo'llanmalar, texnik vositalar va boshqa resurslar bilan ta'minlash.

➤ Kelgusida konstruktiv usullarning samaradorligini o'rganish bo'yicha tadqiqotlarni davom ettirish.

Konstruktiv usullar maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda katta salohiyatga ega va ularning samarali qo'llanilishi bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun mustahkam poydevor yaratadi.

IV. XULOSA

Ushbu tadqiqot maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda konstruktiv usullarning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlashga bag'ishlandi. Tadqiqot davomida olib borilgan nazariy va empirik tahlil, kuzatuvlar, so'rovnomalari, intervyular va test sinovlari natijalari konstruktiv usullar maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning muloqot ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynashini tasdiqladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, konstruktiv ta'lim nazariyasiga asoslangan yondashuv bolalarning o'quv jarayonida faol ishtirok etishini, o'z tajribalari asosida bilimlarini mustaqil qurishini va o'zaro hamkorlik qilishini rag'batlantiradi. Bu esa ularning muloqot ko'nikmalarini, jumladan, savol berish, tushuntirish, bahslashish va o'z fikrini himoya qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Tadqiqot shuningdek, konstruktiv usullarning samarali qo'llanilishi uchun bir qator pedagogik shart-sharoitlarning yaratilishi zarurligini aniqladi. Bu shart-sharoitlar ta'lim muhitini tashkil etish, tarbiyachining rolini o'zgartirish, ota-onalarning ishtirokini ta'minlash va didaktik ta'minotni yaxshilashni o'z ichiga oladi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarni qilish mumkin:

1. Maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda konstruktiv usullar samarali vosita hisoblanadi.

2. Konstruktiv yondashuvga asoslangan ta'lim muhiti bolalarning faolligi, mustaqilligi va o'zaro hamkorligini rag'batlantiradi, ularning o'z fikrlarini ifodalash, boshqalarni tinglash va tushunish qobiliyatini rivojlantiradi.

3. Konstruktiv usullarning samarali qo'llanilishi bir qator pedagogik shart-sharoitlarning yaratilishiga bog'liq.

4. Tarbiyachilarning konstruktiv ta'lim metodlari bo'yicha bilim va ko'nikmalari yetarli emas, ularni ushbu sohada doimiy ravishda o'qitib borish zarur.

5. Ota-onalarning bolalarning ta'lim jarayonidagi ishtiroki yetarli emas, ularni konstruktiv ta'limning afzalliklari va o'z farzandlariga yordam berish usullari bilan tanishtirish kerak.

6. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari konstruktiv usullarni qo'llash uchun zarur bo'lgan didaktik materiallar va texnik vositalar bilan yetarli darajada ta'minlanmagan.

Yuqoridagi xulosalarga asoslanib, quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

➤ Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida konstruktiv usullarni keng joriy etish va o'quv jarayonida faol qo'llash.

➤ Tarbiyachilarning konstruktiv ta'lim metodlari bo'yicha malakasini oshirish, ularni ushbu usullarni amaliyotda to'g'ri qo'llashga o'rgatish.

➤ Ota-onalarni bolalarning ta'lim jarayoniga jalb qilish, ularga konstruktiv ta'lim metodlari haqida ma'lumot berish va ularni bolalarga yordam berishga undash.

➤ Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini zarur didaktik materiallar, o'yinlar, qo'llanmalar, texnik vositalar va boshqa resurslar bilan ta'minlash.

➤ Konstruktiv ta'lim metodlarining samaradorligini o'rganish bo'yicha kelgusida tadqiqotlar o'tkazish.

Ushbu tadqiqot natijalari maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda konstruktiv usullardan foydalanishning muhimligini ko'rsatib berdi va ta'lim tashkilotlari uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga yordam berdi. Tadqiqot natijalari asosida qabul qilingan choralar maktabgacha ta'lim tizimining sifatini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Kelgusida ushbu mavzu bo'yicha tadqiqotlarni davom ettirish, konstruktiv metodlarning turli shakllarini o'rganish, ularning samaradorligini baholash va amaliyotga tatbiq etish orqali maktabgacha yoshdagi bolalarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga katta hissa qo'shish mumkin. Bundan tashqari, inklyuziv ta'lim sharoitida konstruktiv usullarning qo'llanilishi, bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olish, ota-onalar bilan hamkorlik qilish masalalarini ham o'rganish muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari asosida kelajakda maktabgacha ta'lim tizimida konstruktiv ta'limni joriy etish bo'yicha dasturlar ishlab chiqish, tarbiyachilarning malakasini oshirish kurslarini tashkil etish va ota-onalar uchun metodik qo'llanmalar yaratish maqsadga muvofiqdir. Bu esa maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama kamol topishi uchun qulay shart-sharoit yaratishga va ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlarining poydevorini qo'yishga xizmat qiladi.

V.FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasining “Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni. O'RQ-637, 2020-yil 23 sentabr.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-maydagi “O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PQ-4312-son qarori.
3. Mahmudov, N. M. Pedagogik mahorat asoslari. – T.: “Navro‘z” nashriyoti. 2020. – 208 b.
4. To‘raqulov, X. A. Maktabgacha ta’limda innovatsion texnologiyalar. Ilmiy-metodik qo‘llanma. – T.: O‘qituvchi nashriyoti. 2017. – 105 b.
5. G‘ulomova, X., Maktabgacha ta’lim pedagogikasi. O‘quv qo‘llanma. /., Mamatova, . – T.: “Fan va texnologiya” nashriyoti. 2018. – 248 b
6. Jurayeva, N. Maktabgacha ta’limda innovatsion yondashuvlar. Monografiya. – T.: “Iqtisodiyot” nashriyoti. 2021. – 117 b.